

מקורות התורה

16 - מצוות דרבנן - לא תסור: החינוך והרמב"ן

מכללת מבשרת ירושלים

TWO SEPARATE QUESTIONS:-

1. WHICH RABBIS HAVE THE AUTHORITY OF LO TASUR?
2. TO WHICH AREAS OF HALACHA DOES LO TASUR APPLY?

On Question 1: We saw in the last shiur that, according to the Rambam, the mitzvah of Lo Tasur applies to the Rabbis of the Sanhedrin (both in the Temple and later elsewhere in 'exile' around Eretz Yisrael) AND also to Chazal - the Rabbis of the Talmud. Additionally, the Rambam stated that the Talmud was universally binding since it was universally accepted by all of Klal Yisrael. However, according to the Rambam, today's Rabbis have authority through local community acceptance and not through Lo Tasur.

We also saw a shitta (Ran) that today's Rabbis could have authority through a 'Lo Tasur derabbanan' - an extension of the original Lo Tasur by the original rabbinic bodies to later rabbinic authorities.

The shitta of the Sefer HaChinuch is otherwise .....

A] WHICH RABBIS HAVE LO TASUR - THE POSITION OF THE SEFER HACHINUCH

1. ונהגת מצוה זו בזמן שבית דין הגדול בירושלים בזכרים ונקבות, שהכל מצווין לעשות כל אשר יורו. ובכלל המצוה גם כן לשמוע ולעשות בכל זמן וזמן כמצות השופט, כלומר החכם הגדול אשר יהיה בינינו **בזמננו**. וכמו שדרשו זכרונם לברכה (ראש השנה כה): ואל השופט אשר יהיה בימים ההם - יפתח בדורו כשמואל בדורו. כלומר שמצוה עלינו לשמוע בקול יפתח בדורו כמו לשמואל בדורו. ועובר על זה ואינו שומע לעצת הגדולים שבדור בחכמת התורה בכל אשר יורו מבטל עשה זה. וענשו גדול מאד שזהו העמוד החזק שהתורה נשענת בו, ידוע הדבר לכל מי שיש בו דעת

ספר החינוך מצוה תצה

2. ולענין החיוב עלינו לשמוע לדברי חכמינו הקדמונים ואל גדולינו בחכמת התורה ושופטינו שבדורנו נוהגת בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות

ספר החינוך מצוה תצו

- According to the Sefer HaChinuch, which Rabbis have the authority of Lo Tasur? How does this differ from the Rambam's shitta?

3. כתב כאן ובכלל המלות ג"כ לשמוע ולעשות צ"כ ממלות השופט החכם הגדול וכו' ועובר ע"ז ואינו שומע לעצת הגדולים שבדורו וכו'. ומנין לו זה! ושאיני צ"ד הגדול אשר כבוד הש"י חופף עליהם כל היום ועליהם הצטיחה התורה וכו' ..... וזודאי מלאו באיזה מקום!

מנחת החינוך מצוה תצו

4. אבל דבר שתקנו חז"ל או אפ"ל הגאונים שבזמנינו לעשות סייג וגדר לתורה, אזי אסור לשנות בלאו דאורייתא דכתיב לא תסור

חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קצו סעיף א

- What is the psak of the Chayei Adam?
- Which Rabbis today could have the authority of 'Lo Tasur'?

B] TO WHICH AREAS OF HALACHA DOES LO TASUR APPLY?B1] THE POSITION OF THE RAMBAM

5. א בית דין הגדול שבירושלים הם עיקר תורה שבעל פה .....

ב כל מי שאינו עושה כהוראתן עובר בלא תעשה שנאמר לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל ..... אחד דברים שלמדו אותן מפי השמועה והם תורה שבעל פה, ואחד דברים שלמדו מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא, ואחד דברים שעשאו סייג לתורה ולפי מה שהשעה צריכה והן הגזרות והתקנות והמנהגות. כל אחד ואחד מאלו השלשה דברים מצות עשה לשמוע להן, והעובר על כל אחד מהן עובר בלא תעשה. הרי הוא אומר: על פי התורה אשר יורוך - אלו התקנות והגזירות והמנהגות שיורו בהם לרבים כדי לחזק הדת ולתקן העולם. ועל המשפט אשר יאמרו - אלו דברים שילמדו אותן מן הדין באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן. מכל הדבר אשר יגידו לך - זו הקבלה שקבלו איש מפי איש.

רמב"ם הלכות ממרים פרק א

- We saw this last time. According to the Rambam, to which aspects of TSbP does Lo Tasur apply?

B2] THE POSITION OF THE RAMBAN

6. והנה זכאן הביא אותנו משך העניין לדבר צמה שהרב מתמיה אותנו. הוא ז"ל סבור שיש בכלל לאו תסור כל מה שהוא מדברי חכמים בין שהן מלות כגון מקרא מגילה ונר חנוכה, או שהן מן התקנות והסייגים כגון צער עוף צחלצ ושניות לעריות, בין שהם בקום עשה כגון שלש תפלות בכל יום ומאה צרכות ולולב שצעה שצבולין, ובין שהן בלא תעשה כגון כל שהוא משום שצות צשצת ויום טוב וכן י"ט שני בגולה ותשעה בצב כל מה שיאסור אותו התלמוד או יאור עליו שאנחנו מזהירים להתנהג כדצריהם מלאו דלא תסור. .... והנה הרב צונה חומה גצוה סביב לדברי חכמים אצל הוא כפרץ נופל נצעה צחומה נשצבה אשר פתאום לפתע יצוא שצרה לפי שהיא סצרה נפסדת צרוצ מקומות צתלמוד. כי הנה לדעתו המשחמש צמחוצר כגון שנסמך על האילן או שמתלטל המחט מחמה ללל צשצת או שאמר לגוי ועשה ואפילו הפסיע פסיעה גסה עוצר הוא על עשה ועל לא תעשה מן התורה וראוי הוא ללקות מלקות ארצעים! ..... וראוי לפי הדעת הזו להחמיר מאד צדצרי סופרים שכולם תורה הם אין ציניהם שום הפרש ואין צתורה דצר חמור יותר מן השצות שלדצריהם אלא צמחוייצי כרתות או מיתות לא צחייצי לאוין שכל דצריהם לאו ועשה הם. ורצותינו צכל התלמוד אומרים הפך מזה שהרי הם דגין כל דצרי סופרים להקל.. [הרמב"ן מציא כאן הרבה דוגמאות של קולות שנמלאו צמליות דרצנן]

השגות הרמב"ן לספר המצוות שורש א

- What is the main challenge of the Ramban against the Rambam's inclusion of Rabbinic mitzvot in the mitzvah of Lo Tasur?
- In which ways does the halachic system treat Rabbinic laws different from Torah laws?¹

7. ואולי תתקש ותאמר לדעת הרב כי מה שאמרו צכל מקום להקל צדצרי סופרים הוא צמחילה וצתנאי מאחס שהם התנו צגזירות וצסייגים שעשו לתורה וכן צמלות שלהם שנהלך צהם לקולא כדי לחלק ולהפריש צין מה שהוא דצר תורה וצין מה שהוא מדצריהם אף על פי שצכל אנו מצווים מן התורה ולא היו ספיקות צדצריהם ראיות להתיר אותן אלא מפני התנאי הזה שעשו צהם מתחלתן. ואין אלו דצרים הגונים ולא שלעיקר

שם

- What is the first suggested (and rejected) answer of the Ramban²

8. כל מיילי דרבנן אסמכינהו על לאו דלא תסור

ברכות י"ט:

- Does it sound from this Gemara that Lo Tasur applies to Rabbinic law on a Torah level? What is an asmachta?

1. Consider how 'safek' is dealt with, whether we incline towards a stricter or more lenient approach in deoraita/derabbanan and other examples

2. Although many other mefarshim on the Rambam also bring this answer and accept it. See R' Chavel's extensive note on this - Sefer HaMitzvot, Mosad HaRav edition p14

Read this source carefully - it's the key to the sheet!

9. ומפורש אמרו צפרק מי שמתו (יט)..... כל מיילי דרצנן אלאו דלא תסור אסמכינהו..... הרי צכאן מצואר שלאו זה לא תסור הוא כשאר הלאוין שנתורה אכל דצריהם על זה הלאו אסמכינהו סמך בעלמא לחזוק לא שיהא צהם מן התורה אזהרה כלל צאותו הלאו. .... ולזה החדוש נתכוונתי צהאריכי צכאן מפני שטעו רצים צזה. ומכל מקום כללי הרצ משתצשין. אכל הדצר הצרור המנוקה מכל שצוש הוא שנודיע שאין הלאו הזה לא תסור אלא צמה שאמרו צפירושי התורה כגון הדצרים החדרשים צתורה צגזרה שוב או צצנין אכ ושאר שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת צבהן או צמשמעות לשון הכתוב עלמו וכן צמה שקצלו הלכה למשה מסיני תורה שצעל פה שאם יראו הם שזה הדצר אסור או מותר מן התורה לפי מדרש הכתוב או לפי פירושו או הלכה מפי השמועה ממשה רצינו ויראה הוא הפך חייב לצטל דעתו ולהאמין צמה שאמרו הם. זהו שאמר הכתוב כי יפלא ממך דצר למשפט צין דס לדס צין לדין לדין כלומר שנתכסה מהס דצר ונחלקן צמשפטי התורה ואיסוריה ונגעיה והעובר על דצרי צ"ד הגדול שצדורו וסומך על דעתו עובר על עשה ועל לא תעשה הללו. .... אכל התקנות והגזרות שגזרו חכמים למשמרת התורה ולגדר שלה אין להם צלאו זה אלא סמך בעלמא....

שם

- Which aspects of TSbP does Lo Tasur apply to according to the Ramban?
- According to this, what is the underlying source for the obligation to keep purely Rabbinic mitzvot!?

10. נראה מדברי הרמב"ן.... שלדבריו אין בדבריהם שום דאוריתא כלל..... אלא על כן צריך לומר לכאורה לדעת הרמב"ן שלא נצטוינו כלל מן התורה לשמוע לדברי חכמים. ותימה גדולה לומר כן, דאם כן מאיזו טעם אנו חייבין לשמוע להן? ..... יל'.... בכל המצוות והאיסורין של דבריהן הסכימו דעתן לדעת המקום.... ומהאי טעמא אנו חייבין לעשות כדבריהן, שהרי אנו מקיימין בזה רצון השית שהסכימה דעתן לדעתו. ומכל מקום, כיון שלא בא עליהן ציווי מפורש בתורה, הן קלין מדברי תורה המפורשין

ר' אלחנן ווסרמן - קונטרס דברי סופרים ע' 6

- Are the Rabbis creating Rabbinic halacha or revealing it?
- Is the specific detail of the Rabbinic law the 'Will of G-d'? How does this compare with the view of the Meshech Chochma that we saw in the last sheet?
- In what way is Torah from Sinai? Is there a continuing revelation?

11. אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר ה' אֶל־כָּל־קְהֵל־כֹּהֲנֵי בְּהֵר מִתְּוֹךְ הָאֵשׁ הַעֲנַן וְהַעֲרָפֶל קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסַף וַיְכַתְּבֵם עַל־שְׁנֵי לְחֹת אֲבָנִים וַיִּתֵּן אֵלֶי

דברים היט

12. (יט) ולא יסף - מתרגמינן 'ולא פסק' כי קולו חזק וקיים לעולם. דצר אחר ולא יסף - 'לא הוסיף' להראות צאותו פומצי

רש"י שם

- What are the two different interpretations given by Rashi to the ideas that the Voice of Sinai יסף? Did it continue or did it not? And, if both, in what way? Consider TSbP and TSbK

B3] DEFENDING THE RAMBAM

How would the Rambam answer the charges of the Ramban? Consider the following options:-

(a) The Rabbis created ('carved out') the exemptions and leniencies for Rabbinic law. Thus the reason we are more lenient is NOT because it is of a lower status (it's all Lo Tasur) but because the Rabbis told us to (הם אמרו והם אמרו)³

(b) The Rambam does not think that every breach of a Rabbinic Law is an issur Torah of Lo Tasur. The issur Torah is only if one rejects Rabbinic authority/law rebelliously⁴

3. This is of course the answer given and rejected by the Ramban

4. See Kinat Soferim and Lev Sameach on Shoresh Rishon to the Sefer HaMitzvot

B4] RAMBAM AND RAMBAN CONTRASTED

- Rambam:**
- Lo Tasur creates Rabbinic Authority in ALL areas. Allows 'delegated legislation' which is correct because it comes from the correct source (irrespective of whether it is the specific 'Will of G-d')
  - The details of the Rabbinic law are not necessarily the Will of G-d, rather the need to listen to the Rabbis. Is there a 'metaphysical reality' to the Rabbinic Law
  - Not an on-going 'revelation'
- Ramban:**
- Lo Tasur only relates to Rabbinic law which is essentially a clarification of the Torah itself - Perushim Hamekubalim, Halacha LeMoshe MiSinai, Derashot, not to new Rabbinic Takkanot/Gezeirot
  - The latter have authority because they are the specific Will of G-d, as an 'ongoing revelation'. There is a metaphysical reality to the Rabbinic Law

Think how these distinctions impact on the question of multiple opinions and what happens if the Rabbis 'get it wrong'?

C] THE IMPORTANCE OF RABBINIC LAW

13. הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה. שדברי תורה יש בהן עשה ולא תעשה, ודברי סופרים כל העובר על דברי סופרים חייב מיתה!!
עירובין כא:

14. כי ישראל העובר על דברי תורה מצד אשר יתקפנו היצר יענש כמשפטי התורה אבל העובר על דברי חכמים אחר היותו שומר דברי תורה לא תהיה מתולדות היצר ותקיפתו אבל מצד הבזיון ולכך יתחייב מיתה ... אחר שדברי חכמים יסוד למדריגת היראה העובר על דבריהם מורה בעצמו שפורק יראת שמים.

דרשות הר"ן: הדרוש השביעי קטע המתחילהתשובה בזה כי ישראל העובר והקטע המתחילהתירוץ בזה כי מי שאינו עוסק בתורה

- What is the rationale for a focus on extra stringency in Rabbinic Law

EXTRA SOURCES

15. ונראה ברור דהענין של לא תסור הוא אזהרה כללית, שהוא הכח והתוקף שנתן הקדוש ברוך הוא לחכמי הדור ..... אך נחלקו הרמב"ם והרמב"ן בספר המצוות אם הוא מדאורייתא או מדרבנן .... ונראה הכרח דגם להרמב"ן הוא מן התורה דאל"כ אמאי נהיה מחויבים, וכן כתב להדיא בפרושו על התורה בפר' ואתחנן בפסוק לא תוסיפו ע"ש. ולא פליגי אלא דלהרמב"ן הוא חיוב כללי שחייבים לשמוע להוראתם אבל אם עבר ואכל טריפה דרבנן אין זה כטריפה דאורייתא, ואילו הרמב"ם סובר שגם זה הוא מדאורייתא, ולפיכך להרמב"ן מה שאמרו גבי חנוכה לא תסור וכתב שם דהוי רק אסמכתא, היינו מפני שאין על זה ציווי באופן מיוחד. אבל לכו"ע הלא תסור הוא מן התורה. ומ"מ גם להרמב"ם הוא יותר קל כיון דאין בזה ציווי מפורש .... וע"ע בקונטרס דברי סופרים מ"ש בשם הגר"ח ז"ל .....

שו"ת מנחת שלמה תנינא (ב - ג) סימן נח

- How does Rav Shlomo Zalman Auerbach answer the question of R' Elchanan Wasserman?

16. רפ"א. .... בימי משה רבינו ע"ה לא נאסר רק מה שקיבלו בהדיא בסיני, אמנם הוסיף איזה תקנות, לאיזה צורך שראה, וכן אחר כך הנביאים והתנאים בכל דור ודור ודורשי. והענין, ביותר שיש התפשטות זוהמת הנחש .... והקדוש ברוך הוא צוה שס"ה לא תעשה שלא לעורר זוהמת הנחש, ובהתפשט זוהמת הדור, צריך להתפשטות יותר איסורים, ואילו היה כן בזמן מתן תורה, היה כתוב כן בתורה. אבל זה נכלל במה שאסרה התורה, כי הכל ענין אחד. ולכן צוה השם יתברך עשו משמרת למשמרת (מועד קטן ה.), כלומר, הכל לפי הענין. ממילא בכל דור ודור, כשראו להוסיף חומרות, אז הכל הוא מדאורייתא, כי מאחר שמתפשטת זוהמת הנחש, ויוצא[ת] יותר מכח אל הפועל, הנה הקדוש ברוך הוא יצר הרע, ברא תבלין (קדושין ל.). כי אז צריכים אנחנו להתעוררות עליון, להמשיך האסורין מכח אל הפועל, עד לעתיד נתדבק במקור העליון. ודי בזה למשכיל ולמבין

של"ה תולדות אדם בית חכמה (תליתאה)

- How does the Shelah understand the underlying spiritual realities relating to Rabbinic law? How does Yeridat HaDorot track the expansion of Rabbinic restrictions?

17. ואם תקשה על דעת זה, ממה שאמר שם במסכת שבת (כג.) גבי נר חנוכה שצריך לברך אשר קדשנו במצותיו וצונו, ושאלו היכן צונו, רב אויבא אמר מלא תסוד וגו', רב נחמן אמר שאל אביך ויגדך וגו' (דברים לביז), יראה מכאן שלא נהיה מצווים לשמוע דברי חכמים אלא מאסמכתא, כישאל אביך ויגדך אינו מצות עשה אלא אסמכתא, ועל דרך זה יראה דעת רב אויבא שאמר מלא תסוד.

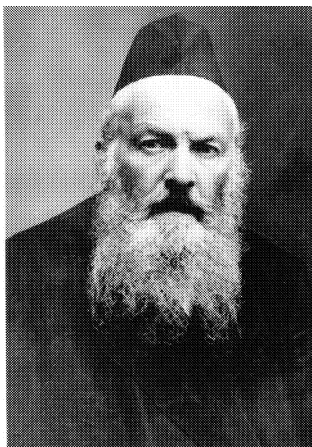
והתירוץ בזה, שלא נחלקו אלא בנר חנוכה, מפני שהיה רב אויבא סובר שכשם שכל הגזירות והדינים והסייגים של דבריהם סמוכים על לאו דלא תסוד כמו שמפורש בפרק מי שמתו (ברכות יט.), כך המצות שחידשו סמוכין על אותו הלאו בעצמו. ורב נחמן בר יצחק אמר שאין סמך לאותו הלאו, אלא לדברים שיש להם עיקר בתורה, אבל המצות המחודשות מהם אין להם סמך אלא בפסוק שאל אביך ויגדך. והטעם לפי שדברים שהם מוסיפים במצות התורה עצמה, כגון פירוש התורה הוא, שהם ז"ל אמרו כל צמר ופשתים הוא כלאים, וכל שבות הוא מלאכה. אבל כשאמרו הדליקו נר חנוכה, אין אדם יכול להסמיכו על זה הלאו בשום ענין. שאין זה בא בכלל הכתוב שאמר כי יפלא ממך דבר למשפט וגו' (דברים יח), אלא בכלל שאל אביך ויגדך הוא, שהוא צוואה לקבל מן הזקנים על הכלל. אבל הגזירות והמשפטים והתקנות שיתקנו שהם במצות התורה, כולם הם בכלל לא תסוד, והעובר על אחד מהשבותין כעובר על אחד מהלאוין

דרשות הר"ן הדרוש השביעי

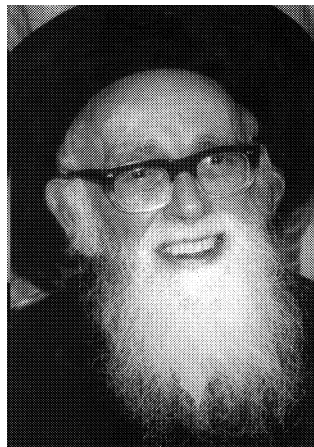
- What is the interface of *Lo Tasur* and *Sh'al Avichai* according to the Ran?

Who's Who

Rashi	11C, France
Rambam	12C, Spain
Ramban	13C, Spain/Israel
Sefer Hachinuch	(Anonymous - possibly a colleague or student of the Rashba); 13C, Spain
Ran	R' Nissim ben Reuven of Girona; 14C, Spain
Shelah	'Shnei Luchot HaBrit' - R' Yeshiyah Horowitz; 16/17C, Poland/Eretz Yisrael
Chayei Adam	R' Avraham Danzig; 18/19C, Poland/Lithuania
Minchat Chinuch	R' Yosef Babad; 19C Poland
Kuntres Divrei Sofreim	R' Elchanan Wasserman; 20C Lithuania
Shu't Minchat Shlomo	R' Shlomo Zalman Auerbach

R' Elchanan Wasserman

R' Shlomo Zalman Auerbach